

Okul Uygulamaları Derslerine İlişkin Görüşlerin İncelenmesi ve Bir Uygulama Modeli Önerisi *

A Review of Views about Student Teaching Courses And An Application Model Proposal

Selay ARKÜN KOCADERE**, Petek AŞKAR ***

ÖZ: Bu çalışmada öğretmen adayları, uygulama öğretim elemanları, stajyer öğretmenler, uygulama öğretmenleri ve okul uygulamaları sürecinde yer almış idareciler olmak üzere toplam yirmi kişi ile okul uygulamalarına ilişkin var olan durum, sıkıntılar, çözüm önerilerini belirlemek için yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Nvivo kullanılarak verilerin betimsel analizi yapılmıştır. Veriler okul uygulamalarına ilişkin sorunlar ve öneriler şeklinde iki ana başlıkta incelenmiştir. Sorunların da birey ve sistem kaynaklı olmak üzere iki alt başlığa ayrılabilirdiği belirlenmiş; analiz bu bağlamda yapılmıştır. Çalışma sonunda özellikle okul uygulamalarının en temel problemi olarak görünmekte olan fakülte – okul işbirliği eksikliğini gidermek üzere, okul uygulamalarının, öğretim elemanları, öğretmenler ve öğretmen adaylarını bir araya getiren sosyal medya tabanlı bir çevrimiçi ortamla desteklenmesini amaçlayan bir model önerisi getirilmiştir.

Anahtar sözcükler: öğretmen yetiştirme, okul uygulamaları, okul deneyimi, öğretmenlik uygulaması

ABSTRACT: The purpose of this study is to exposure the present situation, problems and solution suggestions in school experiences. Five teacher candidates, five school managers, three trainee teacher, three mentor teacher, four instructor, totally 20 participants took part in this study. The data were collected through interviews, and analyzed with qualitative data analysis software Nvivo. Results examined in two main topics as problems and suggestions. Problems examined in two themes too as originating from person and from system. Especially lack of university – school collaboration seems to be underlying cause. Therefore a social media based online environment which aims to throw prospective teachers, mentor teachers and instructors together for collaboration has proposed.

Keywords: teacher training, student teaching, prospective teacher, school experience, university – school partnership

1. GİRİŞ

Öğretmen, eğitimin kalitesinin en belirleyici ögesi olduğundan, öğretmen yetiştirme önemle üzerinde durulması gereken bir meseledir (Gök ve Okçabol, 1998). Öğretmenlerin kavramsal boyutta yetiştirilmesi her ne kadar üniversiteler tarafından yürütülse de, mesleki açıdan yeterli kazanabilmeleri için okullarda uygulama yapmaları ve kavramsal bilgilerin uygulama ile bütünleşmesi gerekmektedir (Hones, 2000; Kiraz, 2002; Özkan, Albayrak ve Berber, 2005; Wong & Tsui, 2007). Bu bağlamda öğretmen adayının yetiştirilmesinde sorumluluğun paylaşılması ve katılımcıların işbirliği gereklidir. Bu çerçevede üniversite ve okul eşit derecede öneme sahiptir (Kiraz, 2002; Stephens & Crawley, 1994). Ancak birçok ülkede olduğu gibi, Türkiye’de de uzun yıllar Eğitim Fakülteleri ile Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) arasında sağlıklı bir iletişim kurulamamıştır, bu durum 1998 yılında öğretmen yetiştirme alanında gerçekleştirilen yeniden yapılanmanın gerekçelerinden biridir (YÖK, 2007). Ortaya konan Eğitim Fakültesi – Uygulama Okulu İşbirliği programı ile programlarda uygulamaya ayrılan zaman artmış ve adayların öğretmenlik deneyimini gerçek ortamda kazanması; gözlem ve deneyimlerin fakültede öğrenilen bilgi ve becerilerle bütünleşmesi öngörülmüştür (YÖK, 2007). Ancak ilgili alanyazın öğretmen yetiştirmenin istenilen düzeye çekilemediğini

* Bu çalışma ilk yazarın, ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı doktora tezinin bir bölümüdür.

** Öğ. Gör. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara-Türkiye, selaya@hacettepe.edu.tr

*** Prof. Dr., TED Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara-Türkiye, petek.askar@tedu.edu.tr

göstermektedir. Öğretmen yetiştirme programlarında yer alan; teorik kısmı fakültede, uygulama kısmı okulda sürdürülen Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması staj dersleri, genel olarak okul uygulamaları olarak isimlendirilmektedir. Bu çalışmada okul uygulamalarında yer alan kişilerin görüşlerine başvurularak okul uygulamalarındaki sorunları ve sorunlara ilişkin önerileri tespit etmek ve bu bağlamda bir model önerisi getirmek amaçlanmıştır.

Okul uygulamalarının teorik kısmını fakültedeki uygulama öğretim elemanları, uygulama kısmını okuldaki uygulama öğretmenleri yürütmektedir. Aşağıda yer verilen ilgili alanyazında öğretmen, uygulama öğretmeni; öğretim elemanı uygulama öğretim elemanı yerine kullanılmaktadır.

Çetin ve Bulut (2002) 449 öğretmen aday ve 52 uygulama öğretmenine uyguladığı anketler sonucunda: paydaşların yetki ve sorumlulukları hakkında yeterince bilgisi olmadığını ve bir öğretmenin sorumlu olduğu uygulama grubunun kalabalık olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca öğretmenlerin bilgi ve tecrübelerini paylaşmaktan memnun olmadıkları, adayların da bu deneyim fırsatını algılamadıklarını belirlemiştir. Adayların değerlendirilmesinde öğretmenlerin görüşlerinin alınması, çalışmaların tüm tarafların bir araya geldikleri ortamlarda tartışılması gerektiği ise getirdiği önerilerdendir.

Azar (2003) araştırmasında 46 aday, 42 öğretmen ve 12 öğretim elemanı ile çalışmıştır. Çalışma sonucuna göre öğretmenlerin verilen ücreti düşük, kendi sorumluluklarında olan 6 aday ise sayıca fazla buldukları, öğretim elemanları tarafından yeterince bilgilendirilmediklerini düşündükleri ve uygulama öğretmeni olarak görev almak istemedikleri ortaya çıkmıştır. Azar (2003) fakülte, okul arasındaki işbirliği eksikliğini vurgulanmış, uygulama öğretmeni seçiminde bir kriter olmadığını, öğretim elemanlarının da özellikle değerlendirmeye özen göstermediğini tespit etmiştir. Derslerin süresinin yetersiz olduğu, uygulamaların köy okullarında gerçekleştirilmesi gerektiği ve stajda adaylara yönetim işleri, özlük haklarıyla ilgili de bilgi verilmesinin iyi olacağı belirtilmiştir.

Aksu'nun 2004 yılında 526 öğretmen ile yaptığı çalışmada, öğretmenler öğretim elemanlarını okullarında daha fazla görmek istediklerini, süreçte yetkilendirilmeleri gerektiğini, öğretim elemanlarının adaylarla ilgilenmediklerini, fakülte – okul arasında iletişim kopukluğu olduğunu, uygulama saatinin artırılması gerektiğini, fakültedeki etkinliklerden yararlanmak istediklerini dile getirmiş; adayların fakültedeki ders programlarının okullara bildirilmesinin iyi olacağını eklemiştir. Ayrıca adayların başarısızlıklarını teorikle pratiğin çok farklı olmasına bağlamış, öğrencilerin alan eğitimlerinde iyi yetiştirilmediklerini vurgulamışlardır.

Oğuz (2004) 30 adayla yaptığı çalışmada, öğretim elemanı, uygulama öğretmeni ve aday arasında iyi iletişim kurulmasını; öğretmen adaylarının olumlu öğretmen davranışlarını model almaları için uygulama öğretmenlerinin, bilgili ve deneyimli öğretmenler arasından seçilmesini önermiştir.

Yapıcı ve Yapıcı (2004)'nin 49 adayla yaptığı çalışmada, adayların görüşleri; öğretmen ve öğretim elemanının sorumluluğundaki aday sayısının fazla olduğu; okul ile üniversitede anlatılanların çelişmekte olduğu; okul – fakülte koordinasyonunun yetersiz olduğu; adayların okullardaki statüsünün belirsiz olduğu; staj süresince yapılan etkinliklerin değiştirilebileceği; öğretmenlerin planlarını adaylara göstermekten ve adaylarla sınıf ortamında olanları tartışmaktan kaçındıkları konularında toplanmıştır. Öğretim elemanlarının MEB'de öğretmenlik deneyimi bulunan ve gönüllü olanlar arasından seçilmesi ise önerilmiştir.

Çetintaş ve Genç (2005) 30 aday ile yaptığı çalışmada adayların edindikleri deneyimler ve yaşadıkları sorunları saptamayı amaçlamıştır. Bu araştırma bağlamında ilgili bulunan sonuçları şu şekilde özetlemek mümkündür. Bir adayın diğerine dönüt vermesinin dayanışmayı güçlendirdiği; adaylar arasında materyal ve materyal geliştirme bilgi becerisinin paylaşıldığı saptanmıştır. Öğretmen ve diğer adaylarla yapılan konuşma ve eleştirilerin yararlı olduğu; ancak

adaya yeterince ders anlatma olanağının verilmediği belirlenmiş; öğretmenlerin adaylar sayesinde yeni yöntem, teknik ve gelişmeleri takip edebildikleri gözlenmiştir. Öğretmen ve idarecilerin adaylarla ilişkileri pek olumlu bulunmamıştır. Öneriler ise fakülte - okul işbirliğinin sağlanmasına ilişkin toplantılar düzenlenmesi, süreçte sorumluluklarının bilincinde olan öğretim elemanı ve öğretmenlerin yer alması yönündedir. Okulların fakültelerden seminer talebinde bulunmaları ve öğretim elemanlarının öğretmenlerin hizmet içi eğitimine katkı sağlamaları, öğretim elemanlarına uygulama okullarının öğretmenleri, öğretim teknolojileri vs. hakkında bilgilerin sağlanması getirilen öneriler arasındadır.

Aydın, Selçuk ve Yeşilyurt (2007) 222 adayla yürüttüğü çalışma sonucunda uygulama süresinin az olduğunu, fakülte - okul arasındaki koordinasyonunda eksiklikler bulunduğunu, okul idarecileri ile iletişimin iyi olmadığını ve öğretmenlerin rehberlik etme becerilerinin yetersiz kaldığını belirtmiştir. Öğretmenlerin adaylara rehberlik etme konusunda bilgilendirilmelerini ve adayların kendilerini mesleki açıdan yetersiz gördükleri alanlarda eğitim alabilecekleri seçmeli veya yan alan derslerinin konmasını önermiştir.

Sarıtaş (2007)'ın 35 uygulama öğretmeni ve 80 öğretmen adayıyla yaptığı çalışmada fakülte, okul işbirliğinin artırılması, fakültelerin okullarda hizmet içi eğitimler düzenlemesi; öğretim elemanlarının idareci ve öğretmenleri düzenli bir biçimde bilgilendirmesi; fakülte uygulama koordinatörlerinin eğitim bilimleri bölümünden seçilmesi; öğretim elemanının sorumlu olacağı adayların en fazla 15, öğretmenlerin ise en fazla 5 kişi ile sınırlandırılması getirilen önerilerdendir.

Demircan (2007) 206 aday ile yaptığı çalışmada adaylar; öğretmen ve öğretim elemanlarının süreci isteksizce sürdürdüklerini; fakültedeki ders yoğunluğunun, staj etkinliklerini gerektiği gibi gerçekleştirmelerini engellediğini; okul idaresinin ise kendilerini ciddiye almadıklarını bildirmişlerdir. Demircan okulların seçiminin okul olanaklarının göz önünde bulundurularak yapılmasını, okulların adayların yaşadıkları yerlere yakın olmasını, her okula mümkün olduğunca az öğrenci gönderilmesini, sorumluluğu üstlenmeye istekli uygulama öğretmenleri seçilmesini, öğretim elemanının ise öğretmenlik deneyimi olan gönüllülerden seçilmesini önermiştir. Süreç boyunca sorunların ele alınmasını; sonunda ise değerlendirme yapılarak, bir sonraki uygulama dersinin planlanmasını, değerlendirmelerin paylaşılmasını önermiştir.

Dursun ve Kuzu (2008) çalışmalarında 10 aday ve 3 uygulama öğretim elemanından görüşme yoluyla veri toplamıştır. Adayların karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri; öğretim elemanları ile öğretmenlerin, adaylara yeterince danışmanlık yapamadığı, okul ve öğretmen seçiminin sağlıklı olmadığı, öğretim elemanlarının gerek öğretmen gerekse adaylarla sağlıklı iletişim kuramadığı, değerlendirmenin sağlıklı yapılmadığı, adayların uygulamayı gereğince yapmadığı, okullardaki eğitim programı ve teknolojilerin güncel olmadığı, öğretmenlere fazla sayıda öğrenci gönderildiği yönündedir. Öğretim elemanlarının karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri; öğretmenlerin adayları olumsuz yönde etkileyebildiği, kendi görevlerini adaylara yaptırdukları, okul yönetiminin adaylara yeterince danışmanlık yapmadığı, öğretmenlerin devamsızlıklara göz yumduğu, öğretmenlerin uygulama için aday istemeyebildikleridir. Ayrıca öğretim elemanları; adayların mesleğin yükümlülükleri hakkında bilgiye sahip olmadığını, okuldaki uygulamalarla ilgili öğretim elemanlarının yeterince bilgilendirilmediğini, aday sayısının fazlalığının gözlemleri olumsuz etkilediğini, öğretmenlerin değerlendirmelerde objektif olamadığını, öğretim programıyla uygulama arasında uyumsuzluklar yaşandığını, bir öğretmene çok sayıda aday gönderildiğini, uygulama okullarının sayısının ve fiziksel koşullarının yetersiz kaldığını düşünmektedirler. Getirilen önerilerden bazıları; adayların farklı özelliklere sahip okullarda deneyim kazanmalarının sağlanabileceği; okulların, öğretmen, aday ve öğretim elemanının ortak görüşleri ile belirlenebileceği; üniversitedeki dersler aracılığıyla adayların deneyimlerini paylaşabilecekleri; videolarla öğretim elemanlarının uygulamaları daha fazla

izleyebilecekleri, videoların sınıfta paylaşılmasıyla benzer durumlar için diğer adayların kendilerini geliştirmelerine yardımcı olunabileceği; farklı derslerde üretilen materyallerin uygulamada kullanılabilmesi; adaylar, öğretmenler ve öğretim elemanlarının sürekli iletişim halinde olmaları için etkinlikler organize edilebileceği; alandan gelen ve adaylara model olabilecek öğretmenlerin görevlendirilebileceği; uygulamaların, bir dönemle sınırlandırılması yerine; meslek bilgisi ve alan bilgisine yönelik birçok dersin uygulama bölümlerinin oluşturulmasının sağlanabileceği şeklindedir.

Turgut, Yılmaz ve Firuzan (2008) 107 öğretmen adayı ile yaptığı çalışmada adayların uygulama imkanının artırılmasını; idarecilere ve öğretmenlere seminer verilmesini; uygulama öğretmeni olarak mesleğinde yeni ve lisansüstü eğitim yapmışların seçilmesini; okul seçiminde adayların da görüşlerinin alınmasını; farklı atmosfer görmeleri açısından adayların belli periyotlarla farklı okullara gönderilmesini; adayların uygulama öğretmenlerine yeni yaklaşımlardan bahsetmelerini; öğretim elemanlarının okullarda gözlem yapıp gerekirse okulları değiştirmelerini ve stajda yapılan etkinliklerin yeniden yapılandırılmasını önermiştir.

Gülkılık (2009) çalışmasında odak grup görüşmesi ile üç aday ve bir uygulama öğretmenin görüşlerini almıştır. Adaylar, uygulamalarla ilgili verimli dönüt alamamaktan ve alan eğitimi derslerinde öğrendiklerini uygulamada kullanamamaktan şikâyet etmiştir. Öğretmen ise adayların derslere gereken hassasiyeti göstermesinin, fakülte tarafından sürecin kontrol edilmesinin önemine ve her öğretmenin uygulama öğretmeni olarak değerlendirilmemesinin gerekliliğine dikkat çekmiştir.

Alaz ve Konur (2009) 71 adayın yansıtıcı günlüklerini incelediği çalışmasında, adayların olumlu deneyimler kazanmakta olduğu kadar, süreçte okul uygulamaları dersi, uygulama okulu, prosedür ve fakülte - okul arası koordinasyonu kaynaklı aksaklıklar nedeniyle olumsuz deneyimler de yaşadıklarını belirlemiştir. Alaz ve Konur uygulama öğretmeni seçimine bazı kriterler getirilerek, adayın yanlış olanı model almasının önlenmesini; uygulamanın farklı düzeylerdeki sınıf, okul ve derslerde daha uzun süreli yapılmasını ve öğretmenle öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının azaltılmasını önermişlerdir.

Eraslan (2009) 47 adayla yaptığı çalışmada adayların uygulama için yeteri kadar fırsat bulamadıklarını, yeterince dönüt alamadıklarını ve teorik ile pratiği ilişkilendiremediklerini ortaya koymuştur. Paydaşların koordineli bir şekilde çalışması; öğretmenlerin iyi yetişmiş ve istekliler arasından seçilmesi; adayların derse karşı motivasyonlarının artırılması getirilen öneriler arasındadır.

Güzel, Berber ve Oral (2010) öğretim elemanları ve öğretmenlerle görüşme yoluyla yaptığı araştırma sonucunda fakülte - okul işbirliği kılavuzunun yeterince incelenmediği ve anlaşılır bulunmadığını belirlemiştir. Öğretmenlerin adaylara yeterince rehberlik yaptıklarını düşündükleri; yeterince rehberlik yapamadığını düşünen öğretmenlerin ise, neden olarak; zaman yetersizliğini, adayların devamsızlığını, isteksizliğini, aday sayısının fazlalığını gösterdiği ortaya konmuştur. Anlaşılması daha kolay bir kılavuz oluşturulması; öğretim elemanı başına düşen aday sayısının azaltılması; öğretmenlere fakülte - okul işbirliği konusunda seminer verilmesi; öğretim elemanı ile öğretmen iletişiminin artırılması; öğretim elemanı, öğretmen ve adayların düzenli olarak bir araya gelip değerlendirmeler yapmaları getirilen önerilerdendir. Önerilerin arasında uygulama öğretim elemanı ve öğretmenlerin seçiminde belli kriterlerin göz önüne alınması ve yeterince faydalı olmayan öğretmen ve öğretim elemanlarının belirlenerek yeniden görevlendirilmemeleri de vardır.

Okul uygulamalarına ilişkin alan yazın incelendiğinde, oldukça fazla araştırmaya ulaşılmıştır. Bu bağlamda sıklıkla çalışılan bir konu olduğu söylenebilir. Araştırmaların çoğu öğretmen adayları ile gerçekleştirilmiş, bir kısmında uygulama öğretmenleri de dahil edilmiştir. İdareci ve uygulama öğretim elemanlarının ele alındığı çalışmalar ise daha az sayıdadır.

Çalışmalarda genel olarak okul uygulamalarındaki sorunların betimlenmesi amaçlanmakta ve bunlara yönelik öneriler getirilmektedir. Genel anlamda çalışmalarda en temel sorunların, fakülte ile okul arasındaki iletişim ve işbirliği eksikliği, uygulama süresinin az olması, süreçte yer alanların isteksiz oluşu olduğu söylenebilir. Diğer yandan son on yılda betimlenen sorunlar ve getirilen öneriler birbirine yakın görünmektedir. Bu bağlamda okul uygulamalarında fazla bir ilerleme kaydedildiğini söylemek mümkün değildir.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada okul uygulamaları konusundaki durumu, sorunları ve çözüm önerilerini betimlemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılar, olabildiğince farklı bakış açılarına ulaşabilmek için konuyla ilgili her paydaşı kapsayacak şekilde belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda görüşmeler, Okul Deneyimi dersini almış, Öğretmenlik Uygulaması dersini alacak 5 öğretmen adayı, 4 uygulama öğretim elemanı, 3 stajyer öğretmen, 3 uygulama öğretmeni ve okul uygulamaları sürecinde yer almış 5 idareci olmak üzere toplam 20 kişi ile gerçekleştirilmiştir.

Nvivo programı kullanılarak görüşmelerden elde edilen verilerin betimsel analizi yapılmıştır. Verilerin sorunlar ve öneriler şeklinde iki ana başlıkta incelenebileceği görülmüştür. Sorunların da birey ve sistem kaynaklı olmak üzere iki alt başlığa ayrılabilirdiği belirlenmiş; analiz bu bağlamda yapılmıştır. Gerek sorunlara, gerekse uygulamaya yönelik getirilen öneriler ise bir arada ele alınmıştır. Alt başlıklar belirlendikten sonra üç uzmandan görüş alınıp, bir takım değişiklikler yapılarak başlıklara son şekli verilmiştir.

Katılımcıların görüşleri aktarılırken, kendi cümleleri kullanılmış, cümleler tırnak içinde yazılmıştır. Anlam kayıplarını önlemek için, köşeli parantezle kelimeler eklenmiş, başlıklarla ilintili olmadığı için atlanan kısımlar parantez içinde üç nokta ile temsil edilmiştir. Ayrıca katılımcı listesi her bir görev için kendi içinde olacak şekilde numaralandırılmış ve parantez içinde görüş bildiren kişinin görevinin yanı sıra numarası da verilmiştir. Görevler için kullanılan kısaltmalar şu şekildedir: ÖA: Öğretmen adayı, SÖ: Stajyer öğretmen, UÖ: Uygulama öğretmeni, ÖE: Uygulama öğretim elemanı, İD: İdareci.

Yukarıda bahsedilen şekilde bireylerden doğrudan alıntılara yer verme betimsel türden bir analizin kullanıldığı araştırmalarda geçerliği sağlamak açısından önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Diğer yandan geçerlik ve güvenilirlik kavramları daha çok nicel araştırmalar için geçerli olan pozitivist paradigmayı tanımlamaktadır. Bu bağlamda yorumlamacı paradigmanın gereği olarak, inandırıcılık (trustworthiness) kavramı ortaya atılmıştır (Yıldırım, 2010). Yıldırım (2010) nitel araştırmalarda niteliği artırmak için araştırmacı tarafından alınabilecek önlemleri maddeleştirmiştir; söz konusu maddeler içinden bu araştırmada yapılanlar; ayrıntılı betimleme, ayrıntılı alıntılar yapma, araştırmacının sınırlarını ortaya koyma, negatif ve alternatif sonuçlarla karşılaştırma, gerek temaların oluşturulmasında gerekse kodlamanın güvenilirliğini kontrol etme aşamasında eş denetleme (uzman incelemesi) ve gerek duyulduğu durumlarda kodlamalarla ilgili olarak katılımcı teyidi almış olmaktadır. Ayrıca kodlama işlemi yalnız bir araştırmacı tarafından yapılmıştır. Temalar hakkında görüş alınan 3 uzmanın yanı sıra verilerin %10'luk kısmı, kodlama şemasıyla birlikte bir başka araştırmacıya verilerek, şemaya uygun kodlama yapması istenmiştir. Kodlayıcılar arası uyumu görmek üzere Kappa analizi yapılmış ve sonuç 0.82 olarak bulunmuştur. Kappa analizinde 0.80-1.00 aralığında kalan değerlerin güvenilirlik düzeyi çok iyi olarak kabul edilmektedir (Leiva, Montoro & Martinez, 2006).

3. BULGULAR

3.1. Yürütülmekte Olan Okul Uygulamalarına İlişkin Sorunlar

Söz konusu görüşmeler sonucu sorunların okul uygulamalarında yer alan bireylerden ve öğretmen yetiştirme düzenimizden kaynaklananlar olmak üzere iki alt başlıkta yoğunlaştığı görülmüştür, her bir alt başlık da kendi altında belli boyutlar barındırmaktadır. Aşağıda söz konusu alt başlıklar, başlıklara ait açıklamalar ve görüşler aktarılmaktadır. Ayrıca Ek 1’de sorunlar, görüşmelerde bu soruna yer veren kişi sayısı ile toplam kaç kez o soruna gönderme yapıldığı tablo olarak da verilmiştir.

3.1.1. Öğretmen Yetiştirme Düzeninde Yer Alan Bireylerden Kaynaklanan Sorunlar

a) Uygulama öğretmeni kaynaklı sorunlar

İyi örnek olmayabilir: Uygulama öğretmenleri mesleğini iyi temsil etmeyebilir, adaylara model olamayabilir, alan mezunu olmayabilir, gerek alan bilgisi gerekse pedagojik anlamda yetersiz olabilir. “Benim staj hocam büro yönetimi ve sekreterlik mezunu, bu bizim doğru gözlem yapmamızı engelliyor. (...) iyi donatılmış, iyi birer örnek olacak öğretmenler seçilmesinden yanayım.” (ÖA # 1)

Sorumluluğunun farkında olmayabilir: Öğretmenler adayların yetiştirilmesi bakımından sorumluluğunun farkında olmayabilir, uygulamanın önemini yadsıyor olabilir. “Biz [uygulama öğretmenleri, öğretmen adaylarının] ne etkinlik yaptıklarını hiç takip etmedik. - Haberdar olmak ister miydiniz? Fark etmez, gerek yok.” (UÖ # 2)

İşbirliğine gönüllü olmayabilir: Öğretmenler öğretim elemanı ya da adaylarla işbirlikli bir çalışma yapmaya gönüllü olmayabilir, adaylara, onların etkinliklerine, sorularına karşı ilgisiz olabilir, herhangi ortak bir çalışma yürütebilecek kadar eleştiriye açık ya da esnek olmayabilir. “Uygulama hocalarımızın bize karşı daha gönüllü olmasını isterdim. Bizi kabullenmesini isterdim, çoğu zaman daha iyi anlamak, daha iyi gözlem yapmak için sohbet etmek gerekiyor ama sana o şansı vermiyor, işbirliği yapmıyor, bu konuda daha duyarlı öğretmenler seçilmesi gerekiyor.” (ÖA # 1)

b) İdareci kaynaklı sorunlar

Sorumluluğunun farkında olmayabilir: Öğretmenlere benzer olarak idareciler de okulunda staj yapan öğretmen adaylarından kendini sorumlu hissetmeyebilir. “Öğrenciler ne yapıyor açıkçası pek bilmiyorum, plana programa bakmış değilim. Gerçi öğrencilerle bu anlamda konuşması gereken sizlersiniz [öğretim elemanları]. Bizi [okul koordinatörlerini] program ilgilendirmiyor.” (İD # 5)

c) Öğretmen adayı kaynaklı sorunlar

Sorumluluğunun farkında olmayabilir: Adaylar, öğretmenden ziyade öğrenci gibi davranmaya devam edebilir, stajın önemini kavrayamayabilir, stajdan kaçma, mümkün olduğunca sorumluluk almaktan kaçınma eğilimi gösterebilir, diğer bir deyişle sorumluluklarının farkında olmayabilir. “Kimi öğrenciler geç gelsek, erken çıksak diye durmadan izin istiyor, benim en büyük problemim bu, bir iş yapmak için değil, bir an evvel çıkıp gitmek için uğraşiyor, oysa gözlemeli, bana [uygulama öğretmenine] yardım etmeli, okuldaki işlere koşturmalı ki bir şeyler öğrenebilsin. Sahiplenmeli, önemsemeli.” (UÖ # 1)

d) Öğretim elemanı kaynaklı sorunlar

Okula ilişkin bilgisi eksikliği olabilir: Öğretim elemanının okullara, gerçek ortama ilişkin bilgisi eksik olabilir, bu bağlamda dersi amacının dışında, uygulamadan uzak bir tutumla işleyebilir. “Üniversitelerde çok değerli elemanlar var, iyi öğretmen nasıl olunur, sınıf yönetimi

nasıl yapılır teorik anlamda çok dolular ama içlerinden biri bile 7 yaşındaki bir sınıfa girmedi, onlar boş bir odada nasıl ders anlatılacağını söylüyorlar, kâğıt üzerinde kalıyor.” (İD # 3)

Sorumluluğunun farkında olmayabilir: Çalışmanın diğer tüm paydaşları gibi öğretim elemanları da okul uygulamalarına gerektiği önemi vermiyor olabilir, okul ayarlamalarına yeterince özen göstermiyor, uygun ders içeriği hazırlamıyor olabilir. “Diğer üniversitelerde okuyan arkadaşlarımı dinliyorum, bu dersi bizim gibi işlemiyorlar, ne etkinlik yapıyorlar, ne üniversitede ders işliyorlar, sadece okula gidip geliyorlar, öyle olunca da hiçbir şey öğrenmiyorlar. Bize şu an zor geliyor, ama iyi olan bizimki, öğretim elemanı çok fark yaratıyor.” (ÖA # 1)

İşbirliğine gönüllü olmayabilir: Öğretim elemanları öğretmenlerin gerçek ortama ilişkin bilgilerini paylaşımlarına tepki gösterebilir, teorik bilgilerinin doğruluğunun tartışılmasını istemeyebilir, ortak bir çalışma yürütebilecek kadar eleştiriye açık, esnek olmayabilir. “Öğretim elemanı öğretmeni eziyor, literatürden destekliyor, kitapta yazdığı için, öğretmen bir daha bir şey söylemiyor, tartışmaya girmiyor. Gerçek bir topluluk olmak lazım, paylaşan, yardımlaşan. Bizim [öğretim elemanının] biraz susmayı dinlemeyi öğrenmemiz gerekiyor öğretmene de bir parça bu öğrencilerden sorumlusunuz hissini vermeliyiz.” (ÖE # 3)

3.1.2. Öğretmen Yetiştirme Düzeninden Kaynaklanan Sorunlar

Öğretmen adaylarına yeterince yetki verilmemesi: Adaylara pek sorumluluk verilmeyebilir, öğretmen gözüyle bakılmayabilir, okulda bir karar almaları, uygulama yapmaları uygun bulunmayabilir, adayların gerçek bir deneyim yaşamalarına izin verilmeyebilir. “[Öğretmen adaylarına] Daha çok sorumluluk verilmeliydi, o an öğrenci psikolojisiyle kötü gelirdi, ama öğretmenliğe adım atıldığında önemi anlaşılacaktır, o yüzden verilmeliydi. Değeri sonradan anlaşılıyor.” (SÖ # 3)

Uygulama öğretmenlerine yeterince yetki verilmemesi: Öğretmen adaylarına benzer olarak, öğretmenlere yetki vermemek de sorun teşkil eder. Bu sebeple öğretmenler kendilerini sürece dahil hissetmeyip, söz sahibi olduklarına inanmayarak, kendini adaylardan sorumlu hissetmeyebilir. “Değerlendirmede katkı olsaydı daha iyi olurdu, değerlendirme yapmayınca sözünü dinletmek zorlaşıyor.” (UÖ # 4)

Okuldaki uygulama ders saati yetersizliği: Okullarda uygulamaya ayrılan ders saati yeterli bulunmamaktadır. “Bir kere süresi çok kısa, birçok açıdan öğrencilerin sınıf ortamında bulunmasından kaynaklanan davranışlarında değişiklikler oluyor, hem öğrenciler hem öğretmenler açısından, sonuçta tanımadıkları bir birey oluyor ortamda, eğer yeterince uzun olsa öğrenciler [öğretmen adayları sınıfın] doğal bir parçası haline gelse, bu durum ortadan kalkabilir, ama bunun için yeterli zamanın olmadığını düşünüyorum.” (ÖE # 3)

Üniversitedeki teorik ders saati yetersizliği: Benzer olarak teorik derslere ayrılan süre adayların sorularını yanıtlamaya, hepsini dinlemeye, kişiye özel dönütler vermeye yetmemektedir, farklı okullarda farklı uygulamalar olmakta ve bazen etkinliklerin okullara göre özelleştirilmesi gerekmekte, bu da teorik ders saatinin yetersizliği şeklinde yansımaktadır. “Süre çok kısıtlı [üniversitedeki teorik ders saati], herkes soramıyor, bir konu üzerinde tartışıyoruz bir konu kalıyor, kafanda kalıyor, daha büyük soruna neden oluyor. Tartışılma vakit olsa, aynı ortamda sıcaklığı tartışılma, öğretim elemanlarımız çok değerli, onun fikirlerini alabilsek.” (ÖA # 1)

Öğretim elemanının sorumlu olduğu öğretmen adayı sayısı fazlalığı: Okul uygulamaları dersleri okul ayarlamaları, uygulama öğretmenleri ve idarecilerle yapılması gereken görüşmeler, adayların okullardaki çalışmalarının takibi gibi konular gereği diğer alan derslerinden farklıdır, bu bağlamda öğretim elemanına düşen adayı sayısı, öğretim elemanının her bir öğretmen adayına gerekli ilgiyi göstermesine, öğretmen adaylarının uygulama okullarında karşılaştıkları

problemleri çözmesine, bireylere özel dönütler vermesine imkan vermeyebilir. “Öğretim elemanına düşen öğrenci sayısı da çok fazla. Daha az olsa, daha doğru bir şeyler yapmak mümkün olabilir.” (ÖE # 3)

Uygulama öğretmeninin sorumlu olduğu öğretmen adayı sayısı fazlalığı: Öğretim elemanına benzer şekilde öğretmenler de belli bir sayının üstünde adaydan sorumlu oldukları takdirde; öğretmenlerin her bir adaya gerekli ilgiyi göstermesine, adayların tüm sorularını yanıtlamasına, onlara özel dönütler vermesine imkan olmayabilir. Aynı zamanda bir sınıfta aynı anda 5-6 öğretmen adayının bulunması fiziksel olarak sıkıntı yaratabileceği gibi, sınıfın düzenini de bozabilir. “Kişi sayısı az olsa daha iyi olurdu, sınıfta 5 kişi falan vardık, öğrencilerin dikkati dağılıyordu stajyerlerin yüzünden, 1-2 tane olsa daha iyi.” (SÖ # 1)

Fakülte – okul iletişimi yetersizliği: Okul uygulamalarının en temel problemi olarak belirlenebileceği üzere fakülte ve okulun arasında yeterli düzeyde iletişim ve işbirliği olmayabilir, bu sorunun altında öğretmen yetiştirme sistemimizin aksaklıkları, öğretmen ve öğretim elemanlarının birbirlerine karşı güvensizlikleri ile işbirliğine yanaşmamaları gibi başka sorunlar yatıyor olabilir de görüşmeler sonucu vurgu yapılan bir konu olduğu için ayrı bir başlık olarak ele alınmıştır. “Bunu makalelerde yazmak yerine konuşabilsek, biz de gerektiğinde itiraz ederiz, bu söylediğiniz şu sebeplerden dolayı uygulanmaz diyebiliriz, böyle böyle, tartışa tartışa orta yol bulunur” (İD # 3)

Öğretim elemanının eğitim bilimlerinin tümüne hakim olması gerekliliği: Okul uygulamaları dersleri aslında tek bir ders olmanın ötesindedir, sınıf yönetimi, özel öğretim yöntemleri, ölçme değerlendirme, özel eğitim gibi tüm pedagojik formasyon derslerinin uygulaması şeklinde düşünülebilir, bu sebeple aslında birden fazla alan uzmanının bilgisini gerektirir. “Aslında o dersi [sınıf yönetimi, ölçme değerlendirme vs.] aldığın öğretmenlere ulaşabilsen. Okul deneyimine giren ders hocası o konuda uzman olmak zorunda değil, sonuçta çok farklı etkinlikler yapıyoruz.” (ÖA # 1)

İdealle gerçek, teorikle uygulama farkı: Birçok alanda olduğu gibi öğretmen yetiştirme alanında da teorik ve uygulama arasında uçurum söz konusudur. Pedagojik formasyon süresince üzerinde durulan konular çoğunlukla teorik düzeyde kalmakta, teoride konuşulanlar gerçekten ziyade ideal durumlar olmakta, bu da çoğu zaman teorinin uygulamaya dökülememesiyle sonuçlanmaktadır. “Burada 4 sene boyunca çok güzel bahsediyoruz, işte öğretmen şöyle davranmalı, bu yöntemi uygulamalı falan filan, ama gittiğimizde kesinlikle öyle bir ortam yok, keşke daha önceden bizlere söyleseler, fark ettirseler, biz de bu kadar hayal kırıklığı yaşamayız.” (ÖA # 1)

3.2. Yürütülmekte Olan Okul Uygulamalarına İlişkin Öneriler

Yapılan görüşmeler sonucu yürütülmekte olan okul uygulamalarına ilişkin sorunlara bağlı olarak, öneriler de temalaştırılmış; önerileri 11 başlık altında ele almak uygun gözükmiştir. Aşağıda söz konusu başlıklar, başlıklara ait görüşler aktarılmaktadır. Ayrıca Ek 2’de öneriler, görüşmelerde bu öneriye yer veren kişi sayısı ile toplam kaç kez o öneriye gönderme yapıldığı tablolandırılmıştır.

Üniversite - okul işbirliğini sağlama: “[Üniversite ve okul olarak] Gerçek bir topluluk olmak lazım, paylaşan, yardımlaşan.” (ÖE # 3)

Üniversite ve okul paydaşlarını sanal platformda buluşturma: “Bilgisayar lab’ına giriyorsunuz, atandığınızda yanınızda kimse yok, bilgi verecek kimse yok, bozuk bilgisayarlarla baş başa kalıyorsunuz. Lab nasıl daha iyi düzenlenir. Göreve başladığımda şunları yaptım diye sanal bir ortamda bunlar paylaşılsa tartışılrsa çok iyi olur. Deneyimli öğretmenler söyleseler paylaşırsa iyi olur.” (SÖ # 2)

Uygulama okulu ve uygulama öğretmenini belirli kriterlere göre seçme: “[Dersi veren ben olsam] gittiğim okullardan olumsuz dönüt alıyorsam o okulu gelecek sene değiştirirdim.” (ÖA # 1)

Uygulama öğretim elemanı haricinde, konu alanı uzmanı olan öğretim elemanlarının uygulama derslerine katkı sağlaması: “[Konu alanı uzmanı hocalara ulaşabilmek] etkili olurdu, dersleri alırken önemini pek kavrayamıyorduk, ama şimdi Okul Deneyimi dersinden sonra tekrar danışabilirsek karşılaştığımız sorunlarda onların ne gibi önerileri olduğunu sorardık.” (ÖA # 2)

Öğretmen adayları ile öğretmenlerin plan ve materyal paylaşımını sağlama: “(...) veya etkinliklerini, materyallerini biriktirip paylaşabilecekleri bir alan olabilir.” (ÖE # 2)

Öğretmen adaylarına farklı sınıf gözlemi imkanı sağlanması: “Gittiğimiz [atandığımız] okullarda zorluk var birçok, hiç onları görmedik, ben liseye atandım, hiç karşılaşmadığım bir hedef kitle, (...). Hep ilköğretilere gittik stajda, onlara yönelik konuştuk, hiç liseye gitmedik, herkes ilköğretime atanmıyor, farklı sınıfları görmeliydik.” (SÖ # 2)

Video desteği sağlanması: “(...), [uygulama okulunda anlattığımız dersleri] videoya çekip sınıfça tartışabilseydik, ne yapılabilirdi diye, beklenmedik durumlarla baş etme açısından iyi olurdu. Şimdi kendimiz deneyimliyoruz, kendim üretmek zorundayım bütün çözümleri, görmüş olurduk, şimdi deneme yanılma oluyor, o da zaman kaybı oluyor. En azından aklımızda birkaç çözüm olurdu.” (SÖ # 1)

Örnek olaylar üzerinden tartışma yapılması: “Yeni mezunlar [stajyer öğretmenler] yaşadıkları sıkıntıları anlatsalar burada birlikte çözülebilir; örnek olay olmuş olur.” (ÖE # 2)

Öğretmen adaylarına daha fazla uygulama imkanı verilmesi: “Kendimiz daha çok pratik yapabiliydik çok daha iyi olurdu, biz sadece bir kez anlatabilmiştik, onda da elim ayağım dolaşmıştı benim, kötü olmuştu. Sürekli ders anlatabilseydik, deneyim kazanırdık, beklenmedik durumlarla baş etme açısından iyi olurdu.” (SÖ # 1)

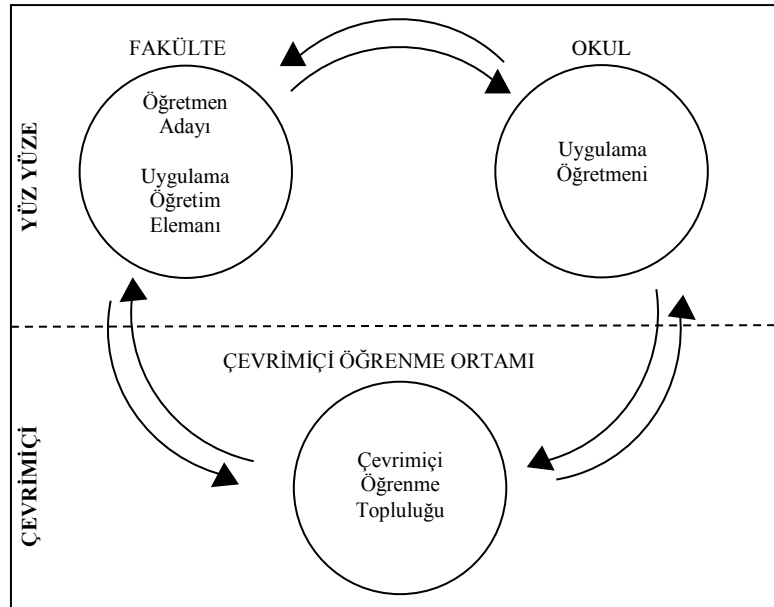
Uygulama öğretmenlerine daha fazla yetki verilmesi: “ (...) en az bizim kadar pay sahibi olmaları gerekiyor öğretmenlerin, notta da en az bizim kadar pay sahibi olmalılar.” (ÖE # 3)

4. SONUÇ

Gerek alanyazında ele alındığı, gerekse katılımcıların görüşleri doğrultusunda ortaya çıktığı üzere okul uygulamalarının en temel eksiği fakülte – okul işbirliği olarak görünmektedir. Yapılan inceleme ve getirilen öneriler doğrultusunda bu eksiğin kapatılması için fakülte ve okulun bir arada yer alacağı bir çevrimiçi ortam kurularak, okul uygulamalarının bu ortamla desteklenmesini temel alan bir model önerilebilir. Sosyal medya tabanlı bir çevrimiçi öğrenme ortamı kurulup; bu ortamda öğretim elemanı, uygulama öğretmeni ve öğretmen adaylarından oluşan bir çevrimiçi öğrenme topluluğu oluşturularak işbirliği sağlanması mümkün görünmektedir. Nitekim sosyal medya araçları çevrimiçi toplulukları etkili yapan sosyal etkileşimi sağlamak açısından uygun araçlardır (Avcı & Aşkar, 2012; Horizon Report, 2007; McInnerney & Roberts, 2004). Bir diğer ifadeyle bu araçların öğrenme topluluğunun oluşmasına katkı sağladığı bilinmektedir (Avcı & Aşkar, 2012; Gunawardena, Hermans, Sanchez, Richmond, Bohley, & Tuttle, 2009; TLINC, 2005). Diğer yandan duruma öğretmen yetiştirme açısından bakıldığında da, çevrimiçi toplulukların öğretmenlerin mesleki gelişimleri için uygun bir kaynak; öğretmenlerin işlerini daha etkili bir yol olduğu bilinmektedir (Díaz-Maggioli, 2004; Duncan-Howell, 2010; Fontaine 2009). Nitekim çevrimiçi topluluklar öğretmenlere fikir alışverişi yapma, daha geniş kitlelerle bağlantı kurma fırsatı verir; ayrıca öğretmenlere öğrenme için esnek bir ortam ve bireyselleştirilmiş imkânlar sunarak, mesleki açıdan sürekli ve kendi kendilerine gelişme fırsatı sağlar (Lloyd & Duncan-Howell, 2010).

Bu doğrultuda önerilen modelin fakülte, okul ve çevrimiçi öğrenme ortamı olmak üzere üç bileşeni vardır. Fakülteden katılımcılar öğretim elemanları ve öğretmen adayları, okuldan katılımcılar uygulama öğretmenleri, çevrimiçi öğrenme ortamının katılımcıları ise öğretim elemanları, dersi alan öğretmen adayları, uygulama öğretmenleri ve çalışmada uygulama öğretmeni olarak görev almayan ancak söz konusu alanda hizmet vermekte olan öğretmenlerdir. Bu katılımcılarla çevrimiçi bir öğrenme topluluğu kurulması amaçlanmıştır. Ayrıca her bir bileşenin diğeriyle etkileşim içinde olacağı ve işbirliğinin bu etkileşim sayesinde kuvvetleneceği düşünülen modelde; Şekil 1’de görüldüğü üzere bileşenler arası akış oklarına yer verilmiştir.

Alanyazın ve görüşmelerin ışığında bu model kapsamında uygulama öğretim elemanları açısından normal işleyişin yanı sıra yapılması planlananlar şu şekilde maddeleştirilebilir: a) Sürecin başında okullarla görüşme yapılarak, işbirliğine gönüllü idareci ve uygulama öğretmeni bulunan okulların seçilmesi; b) Sürecin başında hem öğretmenlerin, hem adayların ders programları alınarak, aynı ders saatlerinde staj sınıflarında 2-3’ten fazla aday bulunmamasına özen gösterecek, ayrıca öğretmen adaylarının olabildiğince farklı düzeyde sınıfın dersine girebileceği şekilde planlama yapılması; c) İçerik oluşturulurken tüm paydaşlardan görüş alınması ve kur tanımında yer almasa bile adayların ihtiyacı olduğuna ve ortama ilgilerini çekeceğine inanılan konulara da yer verilmesi, d) Ders içeriği ve işleyişe uygun çevrimiçi ortamın tasarlanması, içeriğin ortamda hangi sosyal medya aracı ile iletileceğinin belirlenmesi; örneğin yansımaya fırsat sağlamak açısından blog, örnek olaylar üzerinden tartışmak üzere forum, işbirlikli olarak bir ürün ortaya çıkarabilmek için viki, ayrıca plan, materyal paylaşımı için de bir dosya paylaşım aracına çevrimiçi ortamda yer verilmesi, e) İşbirliğini ve iletişimi artırmak, paydaşları sürece dahil etmek üzere çalışmalar yapılması, f) Süreç boyunca çevrimiçi ortamda paylaşımlarda bulunulması, paylaşımın teşvik edilmesi, g) Okullarda öğretmen adaylarına daha fazla uygulama imkanı verilmesinin sağlanması, h) Öğretmen adaylarının değerlendirilmesinde uygulama öğretmenleriyle işbirliği yapılması.

Şekil 1. Okul Uygulamalarına İlişkin Model Önerisi

5. TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Okul uygulamalarındaki sorunlar uygulamalarda yer alan bireylerin ne tip sıkıntılara yol açabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda uygulama okulunun, öğretmenin ve öğretim elemanının belli kriterlere göre seçilmesi önerilebilir. Getirilebilecek diğer bir öneri ise öğretim

elemanlarına okulların ayarlanması sürecinde okul ve öğretmenlerle ilgili bilgilere ulaşabilme yetkisi verilmesidir.

Birey kaynaklı olanların yanı sıra öğretmen yetiştirme düzeninden kaynaklanan sorunlar da belirlenmiştir. Bunlardan biri adaylara yeterince yetki verilmemesidir. Öğretmenin sorumluluğunu belli bir noktaya kadar adaya devretmesi, adayların öğretmen gibi algılamasının sağlanması; idarecilerin bu anlamda gerekli alt yapıyı sağlaması, örneğin okul içi bir kimlik çıkarması, adayların okuldaki öğretmenlerle tanıştırılması, öğretmen odasında oturmasının, öğretmenlerle iletişim içinde olmasının teşvik edilmesi ile bu durumun önüne geçilebilir gibi görünmektedir. Getirilen önerilerden biri olan öğretmen adaylarına daha fazla uygulama imkanı verilmesi de bu kapsamda ele alınabilir.

Bir diğer sorun uygulama öğretmenlerine yeterince yetki verilmemesi şeklinde belirlenmiştir. Oysa adaylar öğretmenlerle öğretim elemanlarına göre daha fazla zaman geçirmekte, öğretmenlerin adayları gözlem şansı çok daha fazla olmakta, üstelik öğretmenler okul bağlamını çok daha iyi bilmektedirler. Tüm bunlara rağmen öğretmenlere herhangi bir yetki verilmemekte, onlar da kendilerini ne sürece dahil, ne de adaylara karşı sorumlu hissetmektedirler. Bu bağlamda özellikle öğretim elemanının çaba göstermesi gereklidir. Okul uygulaması derslerinin değerlendirmesinde öğretmenlerin değerlendirmede önemli ölçüde etkisi olması bu anlamda katkı getirebilir.

Hem okuldaki uygulama, hem de üniversitedeki teorik ders saatinin yetersizliği de dile getirilen sorunlardandır. Okuldaki uygulama saatinin yetersizliği ile en genel anlamda var olan sürenin adayların okula uyum sağlamalarına, ortamı tanımalarına, yeterince örnek görmelerine yetmemesi ve yeterli sayıda ders anlatma fırsatı bulamamalarının kastedildiği görülmektedir. Bu anlamda getirilebilecek köklü önerilerden biri bu sürenin ders saati ya da dönem bazında uzatılmasıdır, katılımcılar tarafından dile getirilen video desteğinin sağlanması, örnek olaylar üzerinden tartışmaların yapılması, çevrimiçi bir ortam kurularak ders saatleri dışında da çalışmalara devam edilmesi geçerli öneriler olarak görünmektedir. Farklı sınıf gözlemi imkanı sağlanmasına ilişkin öneri de yine video desteği ile bir parça karşılanabilir. Ancak bunun yanı sıra okullarda kısıtlı bir süre de olsa adaylara farklı düzeyde sınıfları hatta farklı alanda öğretmenleri gözleme fırsatı tanınması iyi olacaktır.

Uygulama öğretmenin sorumlu olduğu aday sayısının fazla olması dile getirilen sorunlardan bir diğeridir. Yapılan ödeme gereği bir öğretmene en az 6 aday gönderilmesi gerekmekte, programlar gereği 6 aday da aynı saatlere girebilmektedir. Bu durum sınıf içinde başta oturacak yer bulamama, sınıfın kalabalıklaşmasına yol açma gibi fiziksel problemlerin yanı sıra, sınıf yönetimi sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Getirilebilecek köklü önerilerden biri, bir öğretmene en az 6 aday gönderilmesi zorunluluğunun kaldırılması iken, var olan düzen içinde iyileştirici öneri öğretim elemanlarının ayarlamalar sırasında öğretmenlerin ders programlarına erişebilmesi, ayrıca öğretmenlerin ders programlarını değiştirmek için idarenin esneklik sağlanması olabilir.

Diğer yandan öğretim elemanlarının da sorumlu olduğu aday sayısının fazlalığı bir sorun olarak belirlenmiştir. Yönetmelikte bu sayı 15 olarak görünmekte, ama uygulamada yer bulamamaktadır. Bir diğer sorun da uygulama öğretim elemanlarının eğitim bilimlerinin tümüne hakim olması gerekliliğidir. Okul uygulamaları dersleri en genel anlamda üniversitedeki teorik derslerin uygulamaya geçirilmesini amaçlamaktadır, bu bağlamda başta sınıf yönetimi, ölçme ve değerlendirme gibi dersler üzere teorik bilgilere başvurmayı gerektirmektedir. Ancak adaylar söz konusu dersleri alırken uygulama alanı içinde olmadığı için önemini kavrayamamakta ya da teorik bilgilerinin uygulamaya dökülmesi ile ilgili sıkıntı yaşamaktadırlar. Öğretim elemanları da eğitim bilimlerindeki her konuya hakim olmadığını düşünerek, uygulama sırasında okulda karşılaşılan güçlüklerle yanıt verememekte, bu durumunun eksikliğini hissediyor görünmektedirler. Sistemde yapılması gereken bir öneri diğer derslerin de

okul uygulamalarının olmasıdır. Bu noktada görüşmelerde de dile getirilen, iyileştirici önerilerden biri ise alan uzmanlarının çevrimiçi ortama katılım sağlaması yönünde olmuştur.

Fakülte - okul işbirliğinin yeterli düzeyde gerçekleşmemesi, kurumlar arasında tutarsızlık olması, adayların iki kurum arasında kalması, idealle gerçeğin, farklı olması gereği; fakülte – okul iletişiminin yetersizliği ve teoriyle uygulamanın farklılığı şeklinde iki ayrı sorun daha belirlenmiştir. Bu farkı kapatmak için öğretmenler ile öğretim elemanlarının işbirliğinin sağlanması; bunun için de modelin temelini oluşturan ortak sanal bir platformda bir araya gelme getirilen öneriler arasındadır.

Sorunlarla ilişkilendirilebilecek önerilerin yanı sıra çevrimiçi ortamda plan ve materyal paylaşımı yapılması şeklinde bir öneri daha gündeme gelmiştir. Yeniden kullanılabilirliğin önemini sık sık vurgulandığı şu günlerde özellikle iş yükünü azaltmak anlamında geliştirilmiş plan ve materyal örneklerinin paylaşılması beklenen ve tüm paydaşlar tarafından dile getirilen bir öneridir.

Modelin ve getirilmiş diğer önerilerin uygulanması ise araştırmaya yönelik getirilecek önerilerden biridir. Söz konusu uygulama, yalnız adaylara değil süreçte yer alan tüm paydaşlara katkı sağlayıp sağlamama, varsa sağladığı katkı bakımından değerlendirilebilir. Şekil 1’de görülebileceği üzere modelde bileşenler arası etkiler akış oklarıyla temsil edilmiştir, söz konusu uygulamanın bileşenlerin yanı sıra, bileşenler arası etkileşime olan etkisi de incelenebilir. Diğer yandan çevrimiçi ortamda kullanılacak her bir sosyal medya aracının ayrı ayrı etkisi, kullanım amaçları ve sıklıkları ele alınabilir. Uygulamanın işbirliği amacını ne kadar gerçekleştirdiği, bahsi geçen çevrimiçi topluluğun oluşumuna etki edip etmediği incelenebilir. Bu çalışmalar ışığında model derinleştirilebilir. Ayrıca modelin farklı ana bilim dallarındaki etkisi de bir araştırma konusu olabilir.

6. KAYNAKLAR

- Aksu, M. B. (2004). *Fakülte – okul işbirliği semineri ve uygulama sürecinin değerlendirilmesi: Malatya ili örneği*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı’nda sunulmuştur, 6-9 Temmuz 2004, İnönü Üniversitesi.
- Alaz, A. ve Konur K. B. (2009). *Öğretmen adaylarının Öğretmenlik Uygulaması dersine yönelik deneyimleri*. 1. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi, 1-3 Mayıs 2009, Çanakkale.
- Aydın, S., Selçuk, A. ve Yeşilyurt, M. (2007). Öğretmen adaylarının “Okul Deneyimi II” dersine ilişkin görüşleri (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Örneği). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 75-90.
- Avcı, Ü. & Aşkar, P. (2012). The comparison of the opinions of the university students on the usage of blog and wiki for their courses. *Educational Technology and Society*, 15 (2), 194-205.
- Azar, A. (2003). Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerine ilişkin görüşlerinin yansımaları. *Milli Eğitim Dergisi*, 159.
- Çetin, Ö. F. ve Bulut, H. (2002). Okul Deneyimi I, II ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinin uygulama öğretmenleri ve öğretmen adayları tarafından değerlendirilmesinin incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (2).
- Çetintaş, B. ve Genç, A. (2005). Almanca öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin görüş ve deneyimleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 75-84.
- Demircan, C. (2007). Okul Deneyimi II dersine yönelik öğrenci görüşlerinin incelenmesi (Mersin Üniversitesi Örneği). *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 119-132.
- Díaz-Maggioli, G. (2004). Teacher-centered professional development. ASCD, VA USA
- Duncan-Howell, J. (2010). Teachers making connections: Online communities as a source of professional learning. *British Journal of Educational Technology*, 41 (2).
- Dursun, Ö. Ö. ve Kuzu, A. (2008). Öğretmenlik uygulaması dersinde yaşanan sorunlara yönelik öğretmen adayı ve öğretim elemanı görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 159 -178.
- Eraslan, A. (2009). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının ‘Öğretmenlik Uygulaması’ üzerine görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi* 3(1), 207-221.

- Fontaine, C. (2009). Online Teaching Communities from Preservice through Proficiency.
- Gök, F. ve Okçabol, R. (1998). *Öğretmen profili araştırma raporu*. Eğitim SEN Yayınları.
- Gunawardena, C. N., Hermans, M. B., Sanchez, D., Richmond, C., Bohley, M., & Tuttle, R. (2009). A theoretical framework for building online communities of practice with social networking tools. *Educational Media International*, 46 (1), 3–16.
- Gülkılık, H., (2009). *Fakülte – okul işbirliği kapsamında düzenlenen Okul Deneyimi I, II ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinin işleyişinin değerlendirilmesi: Matematik öğretmenleri*. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi, 1-3 Mayıs 2009.
- Güzel, H., Berber ve N. C., Oral, İ. (2010). Eğitim fakültesi uygulama okulları işbirliği programında görevli öğretmenlerin ve öğretim elemanlarının öğretmenlik uygulamasına yönelik görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18 (1) 19-36.
- Hones, D. F. (2000). Building bridges among university, school, and community. In K. E. Johnson, (Ed.). *Teacher education*. (11-27). Alexandria, VA: TESOL.
- Horizon Report. (2007). 24 Ekim 2009 tarihinde http://www.nmc.org/pdf/2007_Horizon_Report.pdf adresinden erişildi.
- Kiraz, E. (2002). Öğretmen adaylarının hizmet öncesi mesleki gelişiminde uygulama öğretmenlerinin işlevi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 1 (2).
- Leiva, F. M., Montoro F. J., & Martinez T. L. (2006). Assesment of interjudge reliability in the open-ended questions coding process. *Quality & Quantity*, 40, 519-537.
- Lloyd, M., & Duncan-Howell, J. (2010). Changing the metaphor the potential of online communities in teacher professional development. In J. O. Lindberg, & A. D. Olofsson, (Ed.). *Online Learning Communities and Teacher professional development: Methods for improved education delivery*. New York: Information Science Reference.
- McInnerney, J. M., & Roberts, T. S. (2004). Online learning: Social interaction and the creation of a sense of community. *Educational Technology & Society*, 7 (3), 73-81.
- Oğuz, A. (2004). Okul Deneyimi I dersinin öğretmen adayları üzerindeki etkileri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, 141-162.
- Özkan, H.H., Albayrak, M. ve Berber, K., (2005). Öğretmen adaylarının ilköğretim okullarında yaptıkları öğretmenlik uygulamasının yetişmelerindeki rolü. *Milli Eğitim Dergisi*, 33(168).
- Sarıtaş, M. (2007). Okul Deneyimi I uygulamasının aday öğretmenlere sağladığı yararlar konusundaki görüşlerin değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 1, 121-143.
- Stephens, P, & Crawley, T. (1994). *Becoming an Effective Teacher*. England: Stankey Thornes.
- TLINC. (2005). Phase I Evaluation Report. National Commission on Teaching and America's Future.
- Turgut, M., Yılmaz, S. ve Firuzan, A. R. (2008). Okul Deneyimi uygulama sürecinin değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. *Üniversite ve Toplum*, 8 (2).
- Wong J. L. N., & Tsui A. B. M. (2007). How do teachers view the effects of school-based in-service learning activities? A case study in China. *Journal of Education for Teaching*, 33 (4), 457–470.
- Yapıcı, Ş. ve Yapıcı, M. (2004). Öğretmen adaylarının Okul Deneyimi I dersine ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 3 (2) 54-59.
- Yıldırım, K. (2010). Nitel araştırmalarda niteliği artırma. *İlköğretim Online*, 9 (1), 79-92.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK, (2007). Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri (1982-2007).

Extended Abstract

Although teacher training is done by the universities, in order for teachers to gain work experience and understand the job of teaching correctly, they need to have an experience at schools and combine their knowledge with practice. For this purpose, in senior class there are school experience courses which have both theoretic (in university) and practical (in school) hours. However there are some problems in process. The purpose of this study is to expose the present situation, problems and solution suggestions in school experiences.

Five teacher candidates, five school managers, three trainee teacher, three mentor teacher, four instructor, totally 20 participants took part in this study. The data were collected through interviews, and analyzed with qualitative data analysis software programme Nvivo.

Results examined in two main topics as problems and suggestions. Problems examined in two themes too as originating from person and from system (Table 1). Problems originating from person in teacher training system examined in four categories as mentor teacher, school manager, teacher candidates, and instructor. Not being a good model; the unawareness of his/her responsibility, and not collaborating voluntarily are mentor teachers' problems. The unawareness of his/her responsibility are also problems of school managers and teacher candidates. Lack of knowledge about school environment, not collaborating voluntarily, and the unawareness of his/her responsibility are instructors' problems. Besides there are problems originating from teacher training system as teacher candidates have not empowered enough; mentor teachers have not empowered enough; the inadequacy of practical hours of the course; the inadequacy of theoretical hours of the course; the crowd of teacher candidates, which the instructors be responsible for; the crowd of the teacher candidates, which the mentor teachers be responsible for; the inadequacy of faculty – school communication; the instructors' inadequacy in having a grasp of all education sciences; ideal and the real, theoretic and practical have big difference.

Table 1: Problems in School Experiences

Problems originating from person in teacher training system	Mentor teacher	Not being a good model
		The unawareness of his/her responsibility
		Not collaborating voluntarily
	School managers	The unawareness of his/her responsibility
		The unawareness of his/her responsibility
	Instructor	Lack of knowledge about school environment
		Not collaborating voluntarily
		The unawareness of his/her responsibility
Problems originating from teacher training system	Teacher candidates have not empowered enough	
	Mentor teachers have not empowered enough	
	The inadequacy of practical hours of the course	
	The inadequacy of theoretical hours of the course	
	The crowd of teacher candidates, which the instructors be responsible for	
	The crowd of the teacher candidates, which the mentor teachers be responsible for	
	The inadequacy of faculty – school communication	
	The instructors' inadequacy in having a grasp of all education sciences	
Ideal and the real, theoretic and practical have big difference		

After the themes are determined, an expert's opinion has taken about themes. Also another expert has coded the %10 of the data with using the coding scheme besides researcher. Kappa analysis was used in the evaluation of coders' compatibility and the result was 0.82 which means high reliability (Leiva, Montoro & Martinez, 2006).

The suggestions about school experiences are: Providing faculty – school collaboration, Gathering up the members of faculty and school in an online environment, Choosing school and mentor teachers according to criteria, Contribution of domain experts to courses especially from education sciences, Lesson plan and teaching material sharing, Enabling teacher candidates to observe different classes, Supporting the course with videos from classrooms, Discussing case studies, Enabling teacher candidates to practice in classes more, Not grading the participation in online learning environment, Empowering mentor teachers.

In teacher training, the school experience cannot provide the maintenance of intended qualities because of the reasons derived from the incompetence of faculty - school partnership. In order to provide such collaboration, it is necessary to establish a real community rather than getting together mandatorily. In this study it is suggested that that kind of collaboration to be supplied by creating an online learning community. The thing that makes the online communities so effective is the social interaction and the most appropriate tools to have social interaction are Web 2.0 tools (TLINC, 2005; Horizon Report, 2007; Gunawardena, Hermans, Sanchez, Richmond, Bohley, Tuttle, 2009; Avcı & Aşkar, 2012).

In that respect, the last developments in Web 2.0 tools that are also named as social networking tools because of its properties; new generations' level of use and taking into consideration ICT's integration in teacher training proved importance, it is aimed to close the deficiency of collaboration through creating an online learning community created by teachers, instructors and teacher candidates.

Especially lack of faculty – school collaboration problem seems to be underlying cause. Therefore a social media based online environment which aims to throw teacher candidates, mentor teachers and instructors together for collaboration has proposed.

The model has three components as faculty, school and online learning environment. The participants in these components are mentor teachers, instructors and teacher candidates. Besides there are interactions between all components as seen in model (Figure 1). The main estimated factors are collaboration, discussion and reflection.

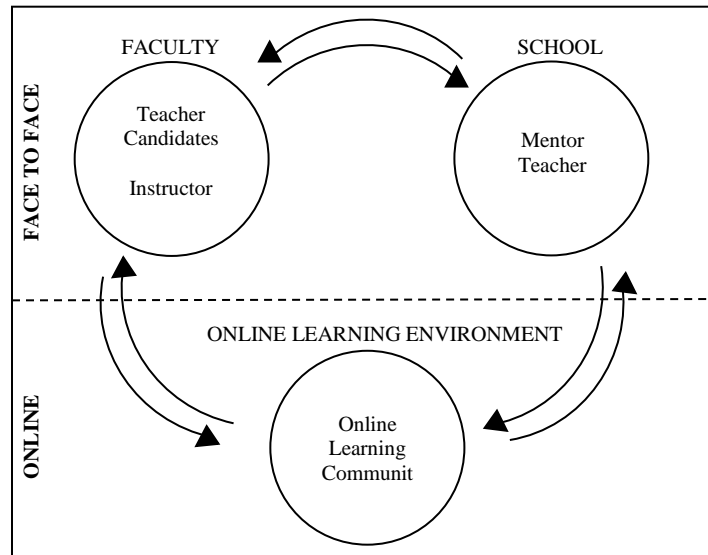

Figure 1: A model suggestion for school experiences

EK 1: Okul Uygulamaları Hakkında Dile Getirilen Sorunlar, Görüşmelerde Bu Soruna Yer Veren Kişi Sayısı ve Toplam Kaç Kez Bu Soruna Gönderme Yapıldığı

			ÖA		ÖE		SÖ		UÖ		İD		Toplam		
			n	f	n	f	n	f	n	f	n	f	n	f	
Öğretmen yetiştirme düzeninde yer alan bireylerden kaynaklanan sorunlar	Uygulama öğretmeni kaynaklı sorunlar	İyi model olmayabilir	4	5	2	2	2	2	0	0	0	0	8	9	
		Sorumluluğunun farkında olmayabilir	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	5	6
		İşbirliğine gönüllü olmayabilir	3	4	2	3	1	1	1	1	1	1	1	8	10
	İdareci kaynaklı sorunlar	Sorumluluğunun farkında olmayabilir	1	1	2	2	0	0	0	0	2	4	5	7	
		Öğretmen adayı kaynaklı sorunlar	2	3	2	3	2	3	1	1	2	2	9	12	
	Öğretim elemanı kaynaklı sorunlar	Okul ortamına ilişkin bilgi eksikliği olabilir	1	1	2	4	0	0	0	0	1	3	4	8	
		İşbirliğine gönüllü olmayabilir	3	4	2	3	0	0	1	1	0	0	6	8	
Sorumluluğunun farkında olmayabilir		1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	2	2		
Öğretmen adaylarının yeterince yetkisi yok			1	1	4	6	2	2	0	0	0	0	7	9	
Uygulama öğretmenlerinin yeterince yetkisi yok			0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	2	2	
Okuldaki uygulama ders saati yetersiz			2	2	1	1	0	0	0	0	0	0	3	3	
Öğretmen yetiştirme düzeninden kaynaklanan sorunlar	Üniversitedeki teorik ders saati yetersiz			3	5	0	0	1	2	0	0	0	4	7	
	Öğretim elemanının sorumlu olduğu öğretmen adayı sayısı fazla			0	0	2	2	1	1	0	0	0	3	3	
	Uygulama öğretmenin sorumlu olduğu öğretmen adayı sayısı fazla			1	2	1	1	1	1	0	0	0	3	4	
	Fakülte – okul iletişimi yetersiz			1	1	1	1	0	0	0	2	2	4	4	
	Öğretim elemanının eğitim bilimlerinin tümüne hakim değil			1	1	1	1	0	0	0	0	0	2	2	
	İdealle gerçek, teorikle uygulama çok farklı			2	4	1	1	1	1	0	0	3	3	7	9
	Toplam			36		34		14		5		16		105	

EK 2: Okul Uygulamaları Hakkında Dile Getirilen Öneriler, Görüşmelerde Bu Öneriye Yer Veren Kişi Sayısı ve Toplam Kaç Kez Bu Soruna Gönderme Yapıldığı

			ÖA		ÖE		SÖ		UÖ		İD		Toplam	
			n	f	n	f	n	f	n	f	n	f	n	f
Üniversite – okul işbirliğini sağlama			2	2	2	2	0	0	0	0	1	1	5	5
Sanal platformda buluşma			1	2	1	1	2	3	0	0	0	0	4	6
Okul ve uygulama öğretmeni seçimi			2	3	1	1	1	1	0	0	0	0	4	5
Alan uzmanlarının katkısı			3	5	1	2	3	3	0	0	0	0	7	10
Plan-Materyal paylaşımı			1	1	2	2	1	1	0	0	0	0	4	4
Öğretmen adaylarına farklı sınıf gözlemi imkanı sağlanması			4	4	1	1	2	2	2	2	0	0	9	9
Video desteği sağlanması			3	3	2	2	3	5	1	1	0	0	9	11
Örnek olaylar üzerinden tartışma			1	1	2	3	1	1	0	0	0	0	4	5
Öğretmen adaylarına daha fazla uygulama imkanı verilmesi			0	0	0	0	2	2	2	2	0	0	4	4
Çevrimiçi katılımın aday değerlendirmesine dahil edilmemesi			4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4
Uygulama öğretmenlerine daha fazla yetki verilmesi			0	0	2	2	0	0	2	2	0	0	4	4
Toplam			25		16		18		7		1		67	

Kaynakça Bilgisi:

Arkün-Kocadere, S. ve Aşkar, P. (2013). Okul uygulamaları derslerine ilişkin görüşlerin incelenmesi ve bir uygulama modeli önerisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education]*, 28(2), 27-43.

Citation Information:

Arkün-Kocadere, S., & Aşkar, P. (2013). A review of views about student teaching courses and an application model proposal [in Turkish]. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education]*, 28(2), 27-43.